

Booker

HvdH

ChatGpt-4o

Booker

Haye van der Heyden
ChatGPT

UITGEVERIJ
VOGELVRIJ

Colofon

Eerste uitgave: januari 2025

Haye van der Heyden

Uitgeverij Vogelvrij

Redactie: Carlie van Tongeren

Correctie: Janke Scharff

Omslagontwerp: Jesse Jeroen Unlimited

Opmaak: Bob Broeze, Kingfisher Design

ISBN E-boek: 978-90-834856-5-2

ISBN Paperback: 978-90-834856-4-5

© 2023 Uitgeverij Vogelvrij. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n).

© 2023 Uitgeverij Vogelvrij. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission in writing from the proprietor(s).

Verantwoording

Dit is het derde boek waaraan ik mijn medewerking verleen dat geschreven is met ChatGPT als assistent. In 2023 maakte ik in samenwerking met Arjen Broeze *Big Mother*, dat we, na het zelf bedenken van het verhaal, lieten schrijven door een vroege versie van ChatGPT. Veel, zo niet bijna alles, moest geheel herschreven worden, maar het werkte wel en het resultaat was redelijk. Ondertussen schreef ik een ander boekje, *Complot*, waarvoor ik ChatGPT alleen als researcher gebruikte.

Een jaar later – het is nu de zomer van 2024 – heb ik dit boekje gemaakt in verregaande samenwerking met de gratis versie van het net nieuwe ChatGPT-4o. Wederom ben ik zelf de bedenker van waar het verhaal over gaat en hoe het zich ontwikkelt, nu is alleen het grootste gedeelte van de eerste versie van de tekst door AI geschreven. Je zou kunnen zeggen dat ChatGPT vorig jaar respectievelijk 30 procent (*Big Mother*) en 10 procent (*Complot*) produceerde, nu kunnen we zeker spreken van 50 procent, waarbij moet worden aangetekend dat dat over de hoeveelheid werk naar menselijke maatstaven gaat. De inhoud en het verhaal bedenken kost meestal minder tijd dan het schrijven zelf, maar is wellicht belangrijker. Of AI straks ook een goed verhaal kan verzinnen, weet ik niet, maar een ziel uitdrukken zal zeker lastig worden.

Hoewel, het systeem zal alles kunnen imiteren,
dus misschien ook wel een ziel. Heel wat, ook
succesvolle, schrijvers doen dat al eeuwenlang.
Dus wie zegt wat de toekomst ons zal brengen?

HvdH

*'The line dividing good and evil cuts
through the heart of every human being.'*
Aleksandr Solzjenitsyn

De waardige Archibald en de verschrikkelijke burgeroorlog

Archibald Thompson, eigenaar van een van de grootste en best geleide plantages van Beaufort, oud en versleten door de jaren en zorgen, stond in het begin van de lente van 1865 op de veranda van zijn plantagehuis en keek uit over de velden. Hij zuchtte diep, wetende dat de wereld die hij kende en die hem zo veel gebracht had, voorgoed veranderd was. In het schemerlicht van de zonsondergang zag hij niet alleen het einde van een oorlog, maar ook het einde van een tijdperk en hij vroeg zich af wat de toekomst zou brengen voor zijn geliefde Beaufort en de mensen die het hun thuis noemden.

En natuurlijk ging het er ook om of hij zelf nog wel een toekomst had, niet in de laatste plaats vanwege de privé-situatie thuis, die eigenlijk nog verwarrender voor hem was dan de situatie in de buitenwereld. Hij voelde zich, op meerdere manieren, geen man meer, realiseerde zich hoe weinig opties hij nog had voor de jaren die hem restten en besloot tevreden te zijn met het leven dat hij had mogen leven. Hij had een bedrijf opgebouwd, grote welstand gehad, met twee bijzondere vrouwen verkeerend en daarnaast was hij ook altijd goed of minstens redelijk geweest

voor zijn slaven, die hij zelf altijd had beschouwd als werknemers. Er kon hem niets verweten worden, vond hij zelf. Hij had nou eenmaal de wereld geaccepteerd zoals die zich aan hem had aangediend, en had er vervolgens het beste van gemaakt, voor hemzelf en zijn vrouwen, maar ook voor zijn slaven en alle anderen. Wat kon een mens anders? Hij was misschien ongelukkig nu en aan het einde van zijn krachten, maar ontevreden was hij niet. Het was daarom logisch nu te kiezen voor een einde, een definitief einde. Daarin kon hij dan nog mannelijk zijn, tot slot.

De definitieve afloop van de burgeroorlog maakte hij dan ook niet meer mee: begin april 1865, na een lange en uitputtende belegering, viel Richmond, de trotse hoofdstad van de Confederatie. Kort daarna, op de negende van die maand, ontmoette generaal Lee generaal Grant in het Court House in Appomattox om de overgave van het zuidelijke leger te ondertekenen. De oorlog was voorbij en met zijn einde kwam een nieuw tijdperk, gebaseerd op de hoop op wederopbouw, met nieuwe mensen. Altijd en overal waren er weer nieuwe mensen voor nieuwe tijden.

De grootste plantage en het pittoreske Beaufort

Terug naar het begin van de jaren zestig van de negentiende eeuw. In het groene en weelderige landschap van South Carolina lag de plantage van Archibald Thompson, een uitgestrekte enclave van land en leven. De katoenvelden strekten zich uit zover het oog reikte, hun witte bolletjes glinsterend in het zonlicht, alsof er sneeuwvlokken op een zomerdag waren gevallen. De velden waren netjes gerangschikt in eindeloze rijen, die een bijna hypnotiserend patroon vormden tegen de achtergrond van de blauwe hemel.

In het hart van deze plantage stond het grote landhuis, een majestueus gebouw van witgekalkte bakstenen, omgeven door hoge zuilen, die een klassieke, bijna Romeinse grandeur uitstraalden. De oprijlaan was omzoomd met oude eikenbomen en het weelderige gazon was zorgvuldig onderhouden door de handen van velen die gewend waren letterlijk in de volle zon maar figuurlijk in de schaduw te werken.

Elders, verspreid over de plantage, bevonden zich de eenvoudige houten hutten van de ooit tot slaaf gemaakte arbeiders, gegroepeerd in nederige clusters nabij de velden waar zij werkten. Deze hutten, met hun kleine tuintjes, vertelden het verhaal van hard werken en overleven. Hier vonden de slaven enige

verkoeling en rust, na de lange dagen onder de brandende zon, hun stemmen samensmeltend in gezangen en verhalen die hun cultuur en hoop levend hielden.

De katoenplantage van Archibald Thompson, een man van in de zestig, wiens leven onlosmakelijk verbonden was met het rijke land dat hij beheerde, lag vlak bij het centrum van Beaufort. Zijn landgoed werd doorkruist door stoffige wegen die kronkelend hun weg vonden tussen velden vol katoenplanten. Deze wegen, nauwelijks meer dan paden, uitgesleten door jaren van gebruik, leidden naar nabijgelegen dorpen, zoals Port Royal en Laurel Bay, plaatsen die dezelfde rustieke charme als Beaufort uitstraalden.

Beaufort zelf was een levendig centrum van handel, waar kooplieden en plantagehouders elkaar ontmoetten op de marktplaats om hun waren en nieuwtjes uit te wisselen. De drukke haven was het kloppende hart van de economie, waar katoen, rijst en indigo werden verscheept naar verre bestemmingen.

Onder deze ogenschijnlijk vredige en schilderachtige oppervlakte schuilde een complex netwerk van sociale relaties en ongelijkheden, een microkosmos van de zuidelijke samenleving van die tijd. South Carolina was een land van contrasten en schoonheid. Hier vond men een landschap dat zowel teder als wreed kon zijn, vruchtbaar en meedogenloos in gelijke mate. De samenleving in South Carolina was diep geworteld in traditie en hiërarchie, een weerspiegeling

van de grotere zuidelijke cultuur. De enorme plantages domineerden het landschap en de economie, met een aristocratische klasse van plantage-eigenaren die het sociale en politieke leven beheersten. Tegelijkertijd was er de onuitgesproken maar altijd aanwezige realiteit van slavernij, een systeem dat de rijkdom en het comfort van enkelen bouwde op de rugen van velen. Daarover spraken bewoners, eigenaren noch slaven. Het was zoals het was. Geluk en voorspoed waren nou eenmaal niet eerlijk verdeeld in het aardse bestaan. In deze tijd en plaats leefden mensen hun leven, gevangen tussen vooruitgang en traditie, rijkdom en armoede, vrijheid en onderdrukking, alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Rond het midden van de negentiende eeuw waren er maar weinigen die ertegen in opstand kwamen.

Toch sluimerde er al van alles. De samenleving in de staten van Noord-Amerika was op weg naar een burgeroorlog, zonder dat de meesten zich daarvan bewust waren. De jonge natie, nauwelijks zeven decennia oud, was diep verdeeld door de kwestie van de slavernij, een kwelling die als een duistere schaduw over het land hing en de harten en geesten van zijn burgers in een wurggreep hield. De presidentiële verkiezingen van 1860 hadden een vlam ontstoken in het kruitvat van spanningen die al jaren sudderden. Abraham Lincoln, een man van bescheiden komaf maar groots van visie, werd gekozen tot de leider van allen. Zijn verkiezing werd eerst gevreesd en vervolgens gehaat door

de zuidelijke staten, waar de plantages, zoals die van Archibald Thompson, afhankelijk waren van de arbeid van slaafgemaakte Afrikanen.

De spanningen culmineerden in december 1860, toen South Carolina zich, met trots en vastberadenheid, afscheidde van de Noordelijke Unie. Deze daad van verzet markeerde het begin van een cascade van afscheidingen, waarbij andere zuidelijke staten volgden en ze gezamenlijk de Geconfedereerde Staten van Amerika vormden. Jefferson Davis werd aangesteld als hun president, een man van statige verschijning en vurige overtuigingen, vastberaden om de rechten en soevereiniteit van de zuidelijke staten te verdedigen.

Opeens trilde het hele land onder de dreiging van een naderend conflict. Het politieke landschap was versnipperd, met de Republikeinen in het Noorden, die streefden naar de beperking van de slavernij, en de Democraten in het Zuiden, die vasthielden aan hun recht om deze instelling voort te zetten.

De politieke situatie werd ook gecompliceerd door de economische verschillen tussen Noord en Zuid. Het Noorden, met zijn opkomende industriële macht en groeiende steden, verschilde radicaal van het agrarische Zuiden, waar katoen, 'het witte goud', koning was. Deze economische tegenstellingen voedden de politieke verdeeldheid, waarbij beide regio's hun eigen toekomst en welzijn nastreefden.

Zo kwam het dat de Verenigde Staten, een decennium voorbij het midden van de negentien-

de eeuw, zich bevonden op een kruispunt van hun bestaan.

Midden in deze tumultueuze tijden leefde Archibald Thompson, een man van aanzien op zijn katoenplantage, zich steeds bewuster van de storm die aan de horizon opdoemde. Zijn leven, doordrenkt van de geur van katoenbloesems en het monotone gezang van de velden, werd overschaduwd door de dreiging van verandering en een onvermijdelijke confrontatie. De strijd om het hart en de ziel van het land was begonnen, en niemand, zelfs Archibald Thompson niet, kon ontsnappen aan de greep van het lot dat voor hem lag.

De katoenen goudmijn en de beschaafde bewoners van het grote huis

Katoen was nou eenmaal een heerlijke, koele stof, die aangenaam aanvoelde op de huid en eenvoudig te wassen was. En vooral: katoen was goedkoop, wat natuurlijk te maken had met de manier van produceren. Het proces daarvan begon met het zorgvuldig plukken van de katoenbollen, een taak die werd uitgevoerd door de geharde handen van de slaven, wier gebogen ruggen als zwijgzame getuigen van hun onvermoeibare arbeid tegen de horizon afstaken. De katoenbollen werden met precisie van de stekelige planten geplukt. Elke plukker droeg een zak van grove jute, die zwaarder werd naarmate de dag vorderde en de hitte ondraaglijker werd. Wanneer de zon haar hoogste punt bereikte en de schaduwen kort waren, werden de volle zakken naar de schuren gedragen, waar het volgende hoofdstuk van de katoenproductie begon.

In de donkere, wat koelere ruimte stonden de houten katoenplukkers, grote machines die met hun metalen tanden de zaden van de katoenvezels scheidde. Deze machines, een wonder van het industriële tijdperk, snorden en ratelden terwijl ze de katoen door hun mechanische

kaken trokken, waarna de zuivere vezels als een waterval tevoorschijn kwamen. De katoen werd vervolgens geperst en verpakt in balen, klaar om verzonden te worden naar de textiel fabrieken in het Noorden en overzee. Daar vond de wonderbaarlijke transformatie plaats. De ruwe katoen werd gesponnen tot fijn garen, geweven tot stof en uiteindelijk omgetoverd tot elegante kledingstukken en delicate stoffen die de mode van de tijd bepaalden. Van de bruisende markten van New York tot de statige salons van Londen, de katoen van de plantages in het zuiden van de Verenigde Staten vond zijn weg naar de verste uithoeken van de beschaafde wereld, een symbool van welvaart en verfijning.

Plantage-eigenaar Archibald Thompson stond vaak trots aan de rand van zijn velden, zijn ogen glinsterend van zelfgenoegzaamheid. Hij koesterde de gedachte dat zijn bedrijf een essentiële schakel was in de grote keten van handel en industrie die de werelddelen met elkaar verbond. Hij zag zichzelf daarom als een weldoener, iemand die, met de hulp van zijn werknemers, een waardevolle bijdrage leverde aan de vooruitgang en welvaart van de mensheid. Archibald geloofde oprecht dat zijn slaven eveneens trots waren op hun werk. Hij stelde zich voor dat zij voldoening vonden in de wetenschap dat hun handen hielpen bij het creëren van de stoffen die de wereld bewonderde. Voor hem waren zij meer dan alleen arbeiders, ze waren medearchitecten van een wereldwijde erfenis. Hij was ervan overtuigd dat zij daar

met zijn allen, door middel van zijn bedrijf, een blijvende erfenis achterlieten, die de wereld zou blijven verrijken lang nadat hij er zelf niet meer was. In zijn gedachten was de plantage een levend organisme, gevoed door de handen van velen, geleid door zijn visie en ambitie.

Ook was hij natuurlijk tevreden met de rijkdom en roem die zijn katoen hem bracht. Zijn herenhuis, omringd door magnolia's en oude eiken, was een baken van elegantie en aristocratie, waar hij intens van genoot. Dat hij de lekkerste wijnen kon drinken en elke dag het beste en smakelijkste voedsel voorgeschoteld kreeg, stelde hij op prijs. Natuurlijk, dat alles speelde ook mee. Niets menselijks was hem vreemd.

Zo was het leven op de plantage jaren doorgestaan, waarbij seizoenen kwamen en gingen, maar het ritme van de katoenproductie bleef. Nu was er inderdaad twijfel over de toekomst van dit alles, maar Archibald Thompson, met zijn zorgvuldig gekapte zilvergrijze haar en zijn ogen die de wijsheid van de jaren weerspiegelden, kon zich niet voorstellen dat er iemand op de wereld bestond die zoiets prachtigs zou willen vernielen. De katoenplantage was toch meer dan een bron van rijkdom? Ze was een levend testament van arbeid, toewijding en de complexe verhalen van degenen die in haar schaduw leefden. Er zouden ongetwijfeld veranderingen op stapel staan: misschien zouden zijn werknemers meer rechten krijgen en een salaris, en daar was niets op tegen, zolang het economisch haalbaar bleef,

maar niemand was erbij gebaat die goedlopende plantages op te heffen. Hij zou meewerken aan veranderingen, had hij zichzelf beloofd, zolang de productie van zijn witte goud geen gevaar liep. Archibald Thompson beschouwde zichzelf namelijk als een moderne en menselijke plantage-eigenaar, die goed was voor zijn werknemers. Zou niet elke goede zakenman dat zijn? Gezonde en tevreden arbeidskrachten produceerden nou eenmaal beter dan boze, zwakke en zieke. Zijn goedheid was daarom ook doodgewone professionaliteit, was hij van mening. Wie op zijn bedrijf kwam en goed om zich heen keek, kon dat zien. Nee, hij liep zelf in deze nieuwe, drastische tijd niet echt gevaar, net zomin als zijn plantage. Daar was hij heilig van overtuigd.

Archibald Thompson was een grote, enigszins corpulente figuur, wiens aanwezigheid waardigheid en autoriteit uitstraalde, vond hij zelf. Zijn gezicht, gegroefd door de jaren en gebruind door de zuidelijke zon, werd omlijst door die golvende, zilvergrijze haren, die tot net onder zijn oren reikten. Zijn ogen, helderblauw en doordringend, spraken van een leven vol verhalen en wijsheid. In een tijd waarin ook wel saaie eenvoud en kille functionaliteit de boventoon voerden, koesterde hij een uitgesproken voorkeur voor rijkelijk versierde kleding, die niet alleen zijn welvaart, maar ook zijn liefde voor verfijning toonde. Hij kleetde zich in elegante, op maat gemaakte pakken van fijn linnen en zijde, zorgvuldig geselecteerd om zowel comfort als stijl te bieden in het warme,

vochtige klimaat van South Carolina. Anderen noemden hem soms – achter zijn rug uiteraard, maar hij was ervan op de hoogte – ijdel en fatterig. Zelf vond hij dat hij smaak had, in tegenstelling tot de meeste andere plantage-eigenaren, die boarser en grover waren dan hij.

Hij beschouwde zichzelf verder als een man van redelijke bescheidenheid, niet geneigd tot arrogantie in zijn gedrag. Hij had een rustige, gereserveerde aard, wist hij, en liet zich niet snel van zijn stuk brengen. Zelfreflectie was hem niet vreemd en hij vermeed conflicten waar mogelijk. Men zou kunnen zeggen dat hij een zachte en gevoelige man was.

Zijn waarden en opvattingen waren geworteld in het geloof in hard werken en in een rechtvaardig en eerlijk leiderschap binnen de grenzen van zijn tijd. Hoewel hij een slaveneigenaar was, beschouwde hij dat als een normaal onderdeel van zijn bestaan en hij had nooit serieus overwogen dat het anders zou kunnen zijn. Hij behandelde de hem toebehorende werknemers altijd met een zekere mate van fatsoen, terwijl de fundamentele onrechtvaardigheid van het systeem niet in hem opkwam. Er waren nou eenmaal verschillen en die zouden er altijd zijn. Mensen waren meer dan dieren en eigenaren waren meer dan slaven. Zo was het nou eenmaal.

Zijn levensstijl was gestructureerd en voorspelbaar, met duidelijke routines die hij zorgvuldig onderhield. Eenvoudige genoegens, zoals wandelen over zijn land, kerkdiensten

bijwonen en tijd doorbrengen met zijn vrienden, brachten hem vreugde. Zijn relaties waren goed en liefdevol. Hij leefde al decennialang met zijn dierbare vrouw Thelma, met wie hij geen kinderen had. Waarom dat was, wist hij eigenlijk niet. Het was ook nooit een onderwerp van gesprek of conflict geweest.

Thelma en hij hadden samen de plantage opgebouwd en hun sociale leven bestond uit het contact met de andere eigenaren in de buurt en de gegoede burgers van Beaufort. Ze waren zeker niet onvriendelijk tegen hun slaven, maar bejegenden hen over het algemeen formeel en afstandelijk, zonder al te veel persoonlijke betrokkenheid. Dat was beter, wisten ze. In een arbeidsverhouding was het beter enige afstand te houden.

Archibalds uiterlijk en innerlijke wereld vertelden het verhaal van een leven vol comfort en stabiliteit, niet verstoord door twijfels over de wereld waarin hij leefde.

Zijn vrouw Thelma Thompson, een dame van eind vijftig, was de belichaming van stille gratie en delicate gevoeligheid, als vanzelf benadrukt door haar voortdurende strijd met een zwakke gezondheid. Van goede komaf en opgevoed in een wereld van etiquette en cultuur, droeg zij altijd kleding die haar afkomst en smaak weerspiegelde. Haar garderobe bestond uit zorgvuldig gekozen japonnen van zachte, ademende stoffen, zoals mousseline, zijde en fijne katoen, die haar tere gestalte omhulden zonder haar te belasten. De kleuren

van haar kleding waren meestal pasteltinten, zoals lichtroze, lavendel, zachtblauw en crème, die haar fragiele uiterlijk complimenteerden. Rond haar schouders droeg ze graag een zijden sjaal of een lichte omslagdoek, die haar zowel warmte als een vleugje verfijning bood. Ze koos haar lichte, elegante accessoires zorgvuldig, liefst fijne parelkettingen en discrete oorbellen, meestal van zilver of goud. Haar handen, fijn en delicaat, waren vaak gehuld in zachte, kanten handschoenen, zelfs binnen de beslotenheid van haar eigen huis.

Thelma had een voorliefde voor bloemen en haar kleding en accessoires weerspiegelden dit. Bloemenmotieven sierden de stoffen van haar japonnen en de borduursels op haar omslagdoeken, een stille getuigenis van haar liefde voor de natuur, ondanks dat ze vaak te zwak was om de tuinen van hun landgoed zelf te verkennen.

Hoewel haar gezondheid haar veelal binnen de grenzen van haar huis hield, had zij een levendige en nieuwsgierige geest, waardoor haar aanwezigheid voor degenen om haar heen als een baken van warmte en liefde voelde. Dat, haar stijl, innerlijke kracht en onverwoestbare waardigheid, zo vond ze zelf, maakten haar tot een onmisbaar onderdeel van het leven op de plantage, zelfs als haar lichaam haar in de steek liet.

Het ging daar en toen uitsluitend om de katoen en om die twee belangrijke personen die in het grote huis woonden. Al het andere, of zelfs alle anderen, waren niet meer dan bijzaken

en figuranten. Zij waren de instrumenten, de schakeltjes van de ketting die de machine voor de rijken liet draaien. Dat was wat het leven daar toen was.

Een geurende keuken en de levens van twee zo verschillende vrouwen

In het grote huis bevond zich een keuken die het hart vormde van het huishouden. Het was een ruime en lichtelijk rokerige ruimte, die werd verlicht door het naar binnen kruipende zonlicht of het zachte schijnsel van olielampen en de dansende vlammen van het open haardvuur. De muren, getooid met witgekalkt pleisterwerk, weerspiegelden dat lichtgele of amberkleurige licht en gaven de ruimte altijd een warme gloed. In het midden van de ruimte stond een massieve eikenhouten tafel, gepolijst door jaren van gebruik. Hierop werden de voorbereidingen getroffen voor de maaltijden die de bewoners van het grote huis dagelijks genoten. Aan weerszijden van die tafel hingen koperen pannen en ketels aan stevige ijzeren haken, zorgvuldig opgepoetst totdat ze glommen.

Tegen de achterwand van de keuken stond een grote stenen oven, zwartgeblakerd door de talloze vuren die erin waren gestookt. Deze oven, het kloppende hart van de keuken, was eveneens omgeven door gietijzeren potten en pannen, elk met hun eigen specifieke doel. Een zware gietijzeren ketel, waar dampende stoofschotels en soepen in werden gekookt, hing

bijna altijd boven de haard. Ernaast een robuuste braadpan, waarin het vlees werd gesmoord tot het mals en sappig was.

Op de planken langs de muren stonden rijen aardewerken potten en kruiken, gevuld met specerijen en kruiden. Ze waren handgemaakt, hun oppervlakken ruw en ongepolijst, en hun inhoud was onontbeerlijk voor de culinaire kunsten die hier werden beoefend. Een grote houten stamper en vijzel stonden in een hoek, gereed om de aromatische kruiden tot poeder te vermalen.

Aan de andere kant van de keuken verrees een grote kast met glazen deuren, waarin het porselein en kristal zorgvuldig waren uitgesteld. Deze delicaat versierde serviezen werden alleen bij speciale gelegenheden gebruikt, wanneer het huis vol gasten was en er feestelijke maaltijden werden geserveerd. Tussen de glazen en borden stonden zilveren kandelaars, glinsterend in het schijnsel van de zon of de lampen. Naast de kast stond een lange houten werkbank, bezaaid met allerlei gebruiksvoorwerpen, zoals messen met ivoren heften, tinnen borden en schalen, lepels en vorken van zilver. Een grote deegroller, de grepen glad door het gebruik, lag naast de bakvorm voor brood, beide onmisbaar in de dagelijkse bereiding van voedsel.

Huisslavin Rasmin stond daar te werken in de frisse schemering van de ochtend, haar handen vertrouwd met het gladde oppervlak van de marmeren werkbank. De geur van versgebakken brood vermengde zich met de

zoetheid van vers geplukte perziken, die klaarlag voor het dessert van de avondmaaltijd, dat zij vaak 's morgens al maakte. Zij mocht blij zijn dat ze op het huis werkte en niet op de plantage, wist ze. Hoewel ze lange dagen maakte, was het werk rustiger, minder zwaar en vooral minder eentonig. Ja, ze mocht blij zijn met haar werk, zoals haar zo vaak werd verteld. Toch was ze het niet. Ze kon zich het gevoel zelfs nauwelijks voorstellen of herinneren. Alles in haar verzette zich elke seconde van de dag tegen haar lot, maar stilzwijgend, omdat ontevredenheid en protest heel gemakkelijk konden leiden tot het einde van deze zogenaamde voorkeursbehandeling.

Met subtiel geritsel van haar zijden jurk betrad haar bazin, mevrouw Thelma Thompson, de keuken. Met haar verfijnde verschijning en manieren had ze altijd een vriendelijk woord over voor haar werkneemster, die geen werkneemster was maar een lijfeigene. Ze noemde haar vaak 'mijn lieve Rasmin' en hoewel deze woorden troost leken te bieden, konden ze bij de zwijgende slavin het bittere besef van de onverbiddelijke machtsverhouding niet uitwissen of verzachten. Natuurlijk niet. Ze glimlachte evenwel beleefd toen mevrouw Thompson binnenkwam en haar vroeg naar de voorbereidingen van het ontbijt. Ze antwoordde met de respectvolle gehoorzaamheid die haar ingeprent was sinds haar kindertijd. Ze klonk beleefd en onderdanig, terwijl er een heel andere melodie in haar hart speelde. Ondanks de vriendelijke woorden van haar bazin, was

ze niets meer voor haar dan een bezit, een onbelangrijk onderdeel van haar huishouden. Rasmin dacht vaak aan hoe haar moeder haar ooit vertelde over een land waar mensen vrij waren, waar zij konden wandelen zonder de ketenen van onderdanigheid om hun enkels. Die herinneringen aan haar verhalen vervaagden evenwel steeds verder, had ze gemerkt, verstikt door de dagelijkse realiteit van haar leven in het grote huis en vlak daarbuiten. Haar lot was voor eeuwig verweven met dat van de plantage, net zoals de katoenplanten dat waren in de rode aarde van Beaufort. De slavin kende geen ander leven dan dit, geen andere waarheid dan de harde werkelijkheid van haar bestaan en hoe innemend en vriendelijk mevrouw Thompson ook kon zijn, ze bleef de meesteres en Rasmin bleef haar nederige bediende. Hun interacties, doordrenkt met een façade van genegenheid, waren uiteindelijk niets meer dan een eindeloos herhaald toneelstukje, een kille echo van de diepe kloof die hen scheidde.

Rasmin antwoordde op de vragen die haar gesteld werden en werkte gestaag door, haar handen behendig en snel, haar gezicht een masker van sereniteit. Dit was hoe het nu was, maar misschien ging het veranderen. Er werd gefluisterd over een nieuwe tijd die in aantocht was. Er waren verhalen over een revolutie in het Noorden, over een nieuwe politiek, die zich inzette voor de afschaffing van de lijfeigenschap. Ze durfde er niet op te hopen, maar deed dat toch. Dat was niet tegen te houden. Er moest

toch meer zijn dan dit, er moest toch een leven mogelijk zijn als je leefde?

Thelma Thompson had altijd het gevoel gekoesterd dat zij en Rasmin toch wel een bijzondere band deelden. Ondanks de duidelijke hiërarchie en de onoverkomelijke kloof tussen hun posities, zag Thelma een vertrouweling en een vriendin in haar, iemand die haar begreep en troost bood in tijden van zwakte en eenzaamheid. De jonge huisslavin was een vrouw met een krachtige aanwezigheid, een scherp verstand en een rustige, doch vastberaden houding en verdiende daarom een speciale positie. De blik in haar donkere ogen was waakzaam en haar lichaam, gehard door jaren van zwaar werk, straalde een bijzondere kracht uit, had Thelma Archibald weleens gezegd. Zij was van onschatbare waarde voor het huis en voerde haar taken uit met een gratie die de echtgenote van de plantage-eigenaar oprecht bewonderde. In de ogen van Thelma was Rasmin dus meer dan alleen maar een anonieme dienaar. Iets meer. Ze vond troost in haar nabijheid door een gevoel van kameraadschap, ontstaan tijdens de lange uren die de jonge vrouw aan haar zijde had doorgebracht, zorgend voor haar met een zorgzaamheid die Thelma als vriendschap interpreteerde. Daarom deelde ze zonder aarzeling haar gedachten en gevoelens met deze zogenaamde vertrouweling, bij wie ze haar hart kon uitstorten. Ze praatten vaak met elkaar, of beter gezegd, Thelma praatte en Rasmin luisterde met een beleefde stilte die de oudere

vrouw ervoer als begrip en medeleven. De nette dame vertelde verhalen over haar jeugd, haar dromen en haar angsten en ze genoot van de momenten waarop Rasmin haar een begripvolle glimlach schonk of een zachte, bemoedigende opmerking maakte. Voor Thelma voelden deze interacties als een echte vriendschap, een verbinding die de harde realiteit van hun verschillende levensomstandigheden oversteeg. Zij was blij met hoe de situatie was en schonk niet al te veel aandacht aan de wilde verhalen over de broeierigheid in de politiek. Het Noorden was ver weg en waren de Verenigde Staten niet het continent van de vrijheid en het respect voor bezit? Iedereen mocht doen wat hij wilde en wat van jou was, was van jou. Of dat nou om een groot huis, een plantage of een ander mens ging.

Zo leefden zij naast en met elkaar, Thelma en Rasmin, de eerste in haar delicate illusie van vriendschap, de ander in de harde waarheid van slavernij, ieder met haar eigen dromen en werkelijkheid, verbonden door omstandigheden, maar gescheiden door een onoverkomelijke kloof. Twee vrouwen vlak naast elkaar, maar verkerend in volslagen verschillende werelden.

Een zeer welgebouwde zwarte man en zijn hunkerende aanbidsster

De zon begon langzaam achter de horizon te zakken en een gouden gloed viel over de uitgestrekte katoenvelden van de plantage. Dale, een robuuste en opvallend goedgebouwde slaaf, richtte zich op uit de gebogen houding die hij de hele dag had aangehouden. Zijn sterke, gebruide handen waren rood en pijnlijk, ruwe plekken en bloedende scheurtjes vertelden zonder woorden over de ontelbare keren dat de scherpe stekels van de schutbladen van de bol van de katoenplanten zijn huid hadden doorboord. Elke keer dat hij naar de delicate, witte vezels reikte, voelde hij een brandende pijn door zijn vingers trekken, alsof er kleine naalden in zijn vlees staken. De hitte van de zon had de hele dag op zijn rug gebrand en zijn kleren, doordrenkt van het zweet, plakten ongemakkelijk aan zijn lichaam, terwijl de zware lucht hem haast de adem benam. Toch had hij geen moment rust genomen. Hij was gewend aan deze vermoeidheid en de gebruikelijke ongemakken en wist dat elke minuut van stilstand kon betekenen dat de opzichter er een opmerking over zou maken of erger. Zijn spieren voelden stijf en zwaar en iedere stap was een uitdaging, zoals altijd op dit

tijdstip van de dag, terwijl hij zich voortbewoog langs de lange rijen katoenplanten die zich voor hem uitstrekten als een eindeloze witte zee. De sterke Dale kon de ketenen van slavernij dragen met trots en zonder verzet.

Zijn huid had een warme, honingachtige tint, die glinsterde in het zonlicht. In zijn donkere ogen was een zekere intelligentie te lezen. Zijn lichaam was gespierd en atletisch, gevormd door jaren van hard werken, en hij bewoog zich nog steeds met een soepelheid die maar zelden werd gezien bij iemand in zijn omstandigheden. Elke stap die hij zette, elke beweging die hij maakte, getuigde van een innerlijke kracht en vastberadenheid. Hij accepteerde zijn lot met een stille waardigheid, maar in zijn ogen brandde een vlam van hoop en verlangen naar vrijheid. Dale sprak niet veel, maar wanneer hij dat deed, klonk zijn stem diep en raspand. Hij koos zijn woorden dan uiterst zorgvuldig, zo was hij dat gewend. Iets verkeerd of provocerends zeggen kon hem duur komen te staan, hoewel hij over het algemeen op de plantage van Thompson redelijk behandeld werd. In zijn jongere jaren had hij elders wel anders meegemaakt.

In de aanwezigheid van anderen, slaaf of meester, straalde Dale een natuurlijk leiderschap uit, een stille kracht die respect en bewondering afdwong. Hij was niet alleen fysiek een lust voor het oog, ook in geest en hart wist hij een lichtpuntje in een wereld van duisternis te zijn, altijd hoopvol, altijd vechtend voor een betere toekomst. Alleen in de stad, waar hij meer

gevaar liep dan op de plantage, verborg hij die uitstraling als vanzelf. Dan keek hij naar de grond en liet hij zijn schouders hangen, om niet op te vallen en in de problemen te komen.

Zijn gedachten dwaalden af naar zijn familie, die ergens verderop in de velden ongetwijfeld dezelfde vermoeidheid doorstond. Hij dacht aan zijn moeder, wier handen net zo gehavend zouden zijn als de zijne, en zijn jongere zusje, wier kinderlijke onschuld langzaam werd weggevaagd door het onverbiddelijke werk hier op de plantage. Hij voelde de pijn in zijn hart bij de gedachte aan hun lijden, maar ook de vastberadenheid om te overleven, voor hen, voor zichzelf. Hij was sterk en herstelde snel, zijn moeder en zusje waren veel zwakker en daardoor kwetsbaarder. Gelukkig gonsden er berichten over ophanden zijnde veranderingen. In het Noorden was men het niet eens met hoe het er in het Zuiden aan toe ging. De slavernij had haar langste tijd gehad, zo werd er beweerd, ze moesten nog even op de tanden bijten en volhouden.

Langzaam begon hij zijn weg terug naar de hutten, zijn gedachten bij de belofte van een vrije avond en de daaropvolgende nachtrust, voordat de werkdag opnieuw zou beginnen. Terwijl hij liep, liet hij zijn vingers zachtjes over de gehavende huid van zijn onderarmen glijden, het resultaat van de strijd die hij urenlang gevoerd had. En zo eindigde de dag in de stille, zwoele schemering op de grootste plantage van Beaufort, met een hoop die niet gebroken kon

worden, zelfs niet door de hardheid van het werk of de wreedheid van de omstandigheden.

Ook Rasmins gespierde en sterke lichaam droeg de tekenen van een verleden vol ontberingen. De vele littekens op haar lichaam waren tastbare herinneringen aan de wreedheid van een vorige eigenaar, een man zonder genade die zijn macht had misbruikt. Lange, grillige lijnen liepen over haar rug en schouders, sporen van zweepslagen die haar huid hadden doorboord. Andere, kleinere littekens waren zichtbaar op haar armen en benen, souvenirs van hardhandige straffen die ze had moeten doorstaan. Elk litteken vertelde een verhaal van pijn en overleving, van veerkracht en doorzettingsvermogen.

Hoewel deze littekens fysiek waren, droeg ze ook een diepere, emotionele last. Ze had geleerd haar pijn te verbergen achter een masker van onderdanigheid, maar haar ogen verraadden soms een glimp van het verdriet en de woede die ze diep vanbinnen voelde. Ze had een heftige jeugd gehad, maar weigerde zich te laten definiëren door de wreedheden die haar toen waren aangedaan, en droeg haar littekens met trots, als bewijs van haar overlevingskracht. Ze was het levende bewijs van veerkracht, een symbool van onverwoestbare kracht te midden van onrecht. Haar bewegingen waren snel en doelgericht, alsof elke stap een zorgvuldig geplande strategie was in een stille strijd. Ondanks de noodzaak om zich in het openbaar onderdanig te gedragen, kon ze haar innerlijke kracht en vastberadenheid niet volledig onderdrukken. Zelfs in de meest

vernederende omstandigheden hield zij haar rug recht en haar blik trots. Ook zij moest leven met een gespleten persoonlijkheid, zoals gebruikelijk voor mensen in haar positie: zo zacht en onderdanig als ze zich gedroeg in het grote huis, zo fel en extreem kon ze zijn als ze met haar lotgenoten verkeerde. Over haar gevoelens sprak ze zelden. Ze wist precies wanneer en hoe ze zich moest onderwerpen en wanneer ze zich kon doen gelden en kon opstaan. Ze was een meester in het balanceren op het smalle koord tussen gehoorzaamheid en verzet, altijd zoekend naar een kans om de ketenen van haar slavernij te breken. Haar ogen, soms opeens opflikkerend van opstandig vuur, spraken de belofte van een betere toekomst, niet alleen voor haarzelf, maar voor iedereen om haar heen die leed onder de onderdrukking.

Net als Dale was zij jong en sterk en met hem vertegenwoordigde ze de toekomst van de slaven die werkten en leefden op de plantage van Thompson. Zij waren de prins en de prinses van hun komende koninkrijk, vond zij, en daarom was ze van mening dat Dale haar man was, haar toekomst, straks de vader van haar kinderen. Ze was zich ervan bewust dat hij daar vooralsnog anders over dacht. Hij kende zijn eigen aantrekkelijkheid, wist ze, en was nog niet bereid zich aan één enkele vrouw te binden. Bijna alle meisjes en jonge vrouwen die in hun barakken leefden, wilden van alles met Dale en hij liet zich die luxe graag aanleunen. Hij sliep zo nu en dan met de een, dan weer eens met

een ander. Door zijn enorme populariteit werd hem zijn bandeloosheid door iedereen zo weer vergeven. Hij was als honing en er waren altijd bijen in de buurt die van hem wilden snoepen.

Had zij qua uiterlijk maar meer in huis gehad, bedacht Rasmin. Mannen waren daar nou eenmaal op gericht. Haar kleding was natuurlijk, zoals bij alle slaven, slechts eenvoudig en functioneel. Ze droeg meestal een grove linnen jurk, vastgehouden door een leren riem om haar middel, en stevige schoenen die haar voeten beschermden tegen de ruwe grond en de grove houten planken in de schuren. Haar gelaatstrekken waren ook wat grover dan die van veel andere meiden en vrouwen, maar oogden, als ze zichzelf kon zijn, wel levendig en expressief. Haar gezicht werd omlijst door een weelderige bos zwarte krullen die bij elke beweging ongehoorzaam op haar schouders dansten. Haar mond stond vaak strak en haar lippen waren dan dunne lijnen van onderdrukte emoties. Rasmin wilde zo graag meer vrouwelijkheid en stijl uitstralen, niet uit ijdelheid, maar om Dale mee te verleiden.

‘Hai.’

‘Hai.’ Ze probeerde hem recht in zijn ogen te kijken, wat niet lukte.

Dale zocht met zijn blik een plek om plaats te nemen, om zijn vermoeide ledematen wat rust te gunnen, even op adem te komen.

‘Warm vandaag,’ probeerde ze.

‘Zeker.’ Hij knikte, plofte neer op een stapel jute, leunde achterover en sloot een ogenblik zijn ogen.

Het gaf haar de mogelijkheid hem van top tot teen te bekijken, zoals ze altijd deed als ze de kans kreeg. Er bestond geen beter gebouwde man op de plantage of in Beaufort, blank of zwart. Hij was misschien wel de mooiste in South Carolina, in het Zuiden, in de Verenigde Staten, in de wereld.

‘Ik heb weer verhalen gehoord,’ sprak ze. ‘Thompson had het erover met mevrouw Thelma. Ze zeggen dat ze in het Noorden bereid zijn voor ons te vechten, voor de afschaffing van de slavernij.’

‘Zo gemakkelijk zal dat niet gaan,’ antwoordde Dale, met zijn ogen nog steeds gesloten. ‘Hoe moet dat dan met de plantages?’

‘Niet ons probleem,’ sprak zij fel. ‘Van mij mag de fik erin. Het wordt tijd dat we zelf gaan leven.’

Dale opende nu zijn ogen en glimlachte. ‘We leven al, maar ik begrijp wat je bedoelt.’

‘We kunnen samen ergens een kleine ranch beginnen. Voor onszelf werken. Jij en ik. Iets opbouwen. Een leven voor onze kinderen. Je weet dat dat is wat ik wil.’

Hij knikte. ‘Ik weet het.’

Er volgde een wat ongemakkelijke stilte, alleen doorbroken door de stemmen buiten de barak, waar de anderen ook terugkwamen van de velden.

‘En?’ vroeg ze. ‘Kunnen we misschien eens een eerste stap in die richting zetten? Samen zijn we sterker, dat kun je toch niet ontkennen.’

Dale zuchtte en schudde vervolgens zijn hoofd. 'Ik kan het nu niet, Rasmin. Ik kan niet gebonden zijn, niet hier op deze plantage,' verklaarde hij en zijn stem klonk vastberaden. 'Er zijn dingen die ik moet doen, mensen die op me rekenen.'

Zij keerde zich geërgerd van hem af. 'Hou toch op. Je wil iedereen kunnen neuken als je daar zin in hebt. Daar gaat het om. Lieg niet tegen me.'

Hij haalde zijn schouders op. Dit was een bekend gesprek en het verloop ervan stond al van tevoren vast. Inderdaad wilde hij genieten van zijn liefdesleven, omdat dat de enige vrijheid was die hij had.

Omdat ze dit gesprek al zo vaak hadden gevoerd, wist zij precies wat hij op dat moment dacht maar niet zei. 'Maar Dale, het gaat me niet snel genoeg. We moeten niet wachten op het Noorden. Misschien duurt dat nog tien jaar of langer en dan zijn we kapot en gebroken. We kunnen samen ontsnappen, vluchten ver weg van hier. Nu hebben we meer kans door die hele situatie. Als we het Noorden kunnen bereiken, zijn we veilig.'

Opnieuw schudde hij zijn hoofd en nu trokken zijn lippen een strakke lijn. 'Het spijt me. Ik kan en wil niet vastzitten aan jou, niet hier en niet op dit moment. Je hoeft het niet steeds weer ter sprake te brengen. Het heeft geen zin.'

Rasmin ging pal voor hem staan en keek hem recht aan. Haar stem had nu nog nauwelijks de kracht van een fluistering. 'Dan ben ik dus

niets voor jou,' sprak ze bitter. 'Je wil niet in mij investeren, niet in ons, niet in de toekomst van onze kinderen.'

Hij wendde zijn blik af en sloot zijn ogen maar weer. Hij wilde alleen zijn nu en zijn vrije tijd doorbrengen zoals hij dat wenste.

Het was nog steeds warm toen Dale en de jonge Pearl elkaar die avond ontmoetten aan de rand van de katoenvelden. De zon gleed langzaam achter de horizon en liet een gloed achter die de wereld in een zacht rood licht dompelde. Pearl stond daar voor hem klaar, haar donkere huid glinsterend in de late rode avondzon. Dale, met zijn gespierde gestalte en doordringende blik, stapte naar haar toe en tastte onbeschaamd naar de rondingen van haar lichaam.

'Dale,' fluisterde Pearl, haar stem zacht als een briesje door het riet. 'Ik heb naar je verlangd.'

Hij keek haar aan met een mengeling van tederheid en lust. 'En ik naar jou, lieve Pearl,' antwoordde hij, zijn stem diep en vol emotie. Hij strekte zijn hand uit naar haar gezicht en streek zachtjes een lok krullend haar achter haar oor. Hun lippen vonden elkaar in een zachte kus, gevuld met de belofte van verlangen dat al enige tijd smeulde. Zijn sterke armen omhelsden de jonge vrouw even later stevig terwijl ze de liefde bedreven in de schaduw van de grote eikenboom die uitkeek over de plantage.

'O Dale,' kreunde zij zachtjes terwijl ze zijn handen over haar lichaam liet strelen. 'Ik wou je zo graag, ik wil je zo graag.'

'Ik jou ook,' raspte hij.

Daarna gaven ze zich over aan het moment, hun lichamen dansend op het ritme van de passie, het enige intense genoeg dat ze konden beleven daar op de plantage, waar ze voor hun eigenaar geen mensen maar werktuigen waren, ook al beweerde hijzelf regelmatig iets anders. Voor elkaar konden ze nu even iets anders zijn en daar moesten ze van genieten, wisten ze.

Het persoonlijke noodlot en een onverbidde lijke oorlog

In de vroege lentemaanden van het bewogen jaar 1862 voltrok zich op de katoenplantage van Archibald Thompson een tragisch drama: Thelma, zijn delicate echtgenote, werd opeens overvallen door een kwaal die haar meedogenloos verteerde. Hoewel niemand de aard van haar ziekte kende, waren de symptomen die zich aandienden, schrijnend duidelijk. Aanvankelijk klaagde ze over een vage, doffe pijn in haar buik, die haar eetlust ondermijnde. Haar altijd zo sprankelende blauwe ogen verloren snel hun glans. Met elke dag die verstreek, werd haar huid bleker en haar gestalte brozer, alsof de levenskracht haar langzaam werd ontnomen. Ze was plotseling als een bloem die haar bladeren liet vallen, een voor een, in een wanhopige strijd tegen een onzichtbare vijand.

Rasmin week niet van haar zijde, omdat haar dat opgedragen werd, maar ook omdat dat door haarzelf als een natuurlijke gang van zaken werd beschouwd. Haar donkere, zorgzame ogen hielden constant de verzwakking van haar meesteres in de gaten. Hoewel zij de grenzen en hypocrisie van hun werelden als geen ander kende, verbond een stilzwijgende band van

mededogen haar nu aan Thelma. Ze waren toch mensen voor elkaar, hoe onrechtvaardig de machtsverhouding ook was. Iedere dag zorgde de slavin ervoor dat haar mevrouw naar het venster werd gebracht, waar ze kon uitkijken over de weidse velden vol katoenplanten, die baadden in het gouden zonlicht. Dit eenvoudige genoegen bood echter weinig troost voor de sluipende pijn die door haar lichaam trok.

De weken brachten geen verlichting, slechts de belofte van naderend verlies. Thelma's buik zwol op en haar ogen, eens vol leven, stonden afwezig van de pijn, die steeds heftiger werd. Koortsige nachten volgden op dagen van uitputting. Ze viel meer en meer in een onrustige slaap, vaak fluisterend in haar dromen, terwijl Rasmin met vochtige doeken over haar voorhoofd streek.

Archibald bracht lange uren door in zijn werkkamer, verzwolgen door verdriet dat hij niet kon uiten, hogelijk gefrustreerd door machteloosheid. Hij was een ondernemer, die gewend was te vechten tegen tegenslagen, maar nu niets kon uitrichten.

Op een te kille ochtend voor de tijd van het jaar kwam het onvermijdelijke moment. Thelma's ademhaling was al uren oppervlakkig en onregelmatig. Rasmin zat bij haar, haar hand teder omklemmend, Archibald stond aan de voet van het bed, zijn blik gefixeerd op zijn vrouw, wier borstkas moeizaam op en neer ging. Het huis, dat zo lang een oase van vrolijkheid en levendigheid was geweest, vulde zich nu met een sombere stilte. De zon stond laag aan de

hemel toen Thelma haar laatste adem uitblies. Haar gezicht ontspande zich en een serene uitdrukking verving de pijn die het zo lang had getekend. Rasmin merkte dat er ondanks alles een traan langs haar wang gleed en fluisterde een gebed. Archibald viel op zijn knieën, zijn hart gebroken, terwijl de schaduwen van de avond zich langzaam over de plantage verspreidden.

In de daaropvolgende dagen werd het grote huis een plek van rouw. De plantage ging door met haar dagelijkse bezigheden, maar de geest van Thelma, haar lijden en haar vrede, bleef hangen in de kamers waar ze had geleefd en geleden. En zo werd het verhaal van haar ziekte en dood een tragische herinnering, een echo van de breekbare schoonheid van het leven zelf.

Een middag enige dagen later verzamelde zich in Beaufort, South Carolina, een bonte menigte rond een toch eenvoudig graf, zoals zij dat had gewenst. De lucht was zwaar, doordrenkt van het aroma van bloeiende magnolia's en de bittere geur van vers omgewoelde aarde. Thelma Thompson, de geliefde echtgenote van een van de belangrijkste plantage-eigenaren van de streek, was in de volle bloei van haar vijfenvijftig jaren heengegaan. Haar overlijden had een schokgolf door de gemeenschap veroorzaakt en de elite van Beaufort had zich verzameld om haar de laatste eer te bewijzen. Ze waren er allemaal: de magistraten, de dokters, de rijke planters en hun voor de gelegenheid in het zwart uitgedoste dames, hun gezichten gehuld in sombere voiles waarachter hun ogen glinsterden van oprechte

of demonstratieve tranen. Maar niet alleen de notabelen hadden zich hier verzameld. Ook de slaven van haar plantage, hun lichamen gebogen onder het gewicht van jarenlange arbeid en hun harten gevuld met een mengeling van tegenstrijdige gevoelens, stonden rondom het graf. Onder hen was de gitzwarte huisslavin Rasmin, wier verdriet oprechter leek dan dat van de meeste anderen. Thelma had haar altijd als een vriendin beschouwd, een zeldzame genegenheid in een tijd van strenge scheidslijnen, en hoewel die gevoelens minder wederzijds waren dan Thelma altijd gedacht had, greep deze dood Rasmin toch aan, merkte ze. De vrouw had haar altijd netjes behandeld en dat was heel wat waard, wist ze.

De dominee, een man van aanzien, stond voor de open grafkuil. Zijn handen rustten op de oude, leren bijbel die door de familie Thompson van generatie op generatie was doorgegeven. Zijn stem klonk rauw, maar toch teder en zacht, en fungeerde daarmee als een balsem voor het verdriet van de aanwezigen. 'De Heere is mijn herder, mij zal niets ontbreken,' begon hij, zijn woorden zachtjes voor zich uit raspand in de stille lucht: 'Hij doet mij nederliggen in grazige weiden. Hij leidt mij zachtjes aan stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel. Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijns naams wil.'

De menigte luisterde in plechtige stilte, hoewel de woorden van de dominee nauwelijks binnenkwamen. Het waren meer de toon en klankkleur van zijn stem die emotioneerden.

De man vervolgde met een korte preek, waarin hij Thelma's deugden en haar onwankel-

bare geloof prees. Hij sprak over haar liefdadigheid, haar genade en haar onvermoeibare inzet voor de gemeenschap. 'En zij zullen opstaan in het licht der eeuwigheid,' eindigde hij, zijn ogen gericht op de hemel, 'waar geen pijn, geen lijden en geen tranen meer zullen zijn.'

De kist, eenvoudig maar elegant, versierd met witte lelies, de lievelingsbloemen van de overledene, werd langzaam neergelaten in de aarde. Toen de eerste kluiten aarde op de kist vielen, welden de tranen op in Archibalds ogen. Hij veegde ze weg met zijn mouw. Zijn verdriet was oprecht, maar het tonen ervan moest ingehouden blijven, vond hij, verstoopt achter een masker van kracht en plicht.

De ceremonie eindigde in stille gebeden en een laatste groet van alle aanwezigen. De notabelen vertrokken een voor een, hun rijtuigen ratelend over de grindweg, terwijl de slaven zich in een sobere stoet terugtrokken naar hun eenvoudige hutten. Alleen Rasmin bleef nog even staan bij het graf, haar ogen rustend op de verse aarde die haar bazin nu bedekte. In de dood waren alle mensen gelijk, dan in het leven, besefte ze, en daarom was ze in staat afscheid te nemen van de vrouw die haar weliswaar nooit gezien had zoals ze was, maar toch haar best voor haar had gedaan, op haar eigen manier. In de schemering, toen de laatste stralen van de zon de horizon raakten, mompelde ze een zacht vaarwel, onhoorbaar voor de wereld, maar helder voor de ziel van Thelma, bedacht ze. Daarna draaide ze zich om en liep langzaam weg, wetend dat haar

leven, net als dat van de anderen op de plantage, onherroepelijk zou veranderen. De politiek ging dat doen, maar de nieuwe situatie in het grote huis natuurlijk ook.

Ondertussen voltrok zich die week niet ver van Beaufort een andere ramp, die helemaal niets te maken had met de vroegtijdige dood van Thelma: in Port Royal, gelegen nabij Beaufort, werden een jonge vrouw, genaamd Julie Montclair, en haar familie overvallen door onverbiddelijke ellende. De Montclairs, welvarend en gerespecteerd in de gemeenschap, bezaten al vele jaren een succesvolle scheepswerf aan de oevers van de brede en rustige Beaufort River. Het lot, grillig en onvoorspelbaar, had besloten die week een wreed spel te spelen met deze eerbiedwaardige familie. Het was de zwoele donderdagavond in de week van Thelma's begrafenis, toen de ramspoed zich aandiende. Een vonk, ontsprongen uit de smederij, veroorzaakte een vuur dat zich razendsnel verspreidde door de droge houten constructies van de scheepswerf. Binnen enkele ogenblikken stond alles in lichterlaaie. De vlammen likten begerig hoog naar de hemel en verlichtten de nacht met een net zo overweldigend als angstaanjagend schouwspel. Ondanks de wanhopige inspanningen van de arbeiders en de bewoners van Port Royal om het vuur te blussen, bleef de brand onverbiddelijk woeden en verteerde daar alles op zijn pad.

Toen de ochtend kwam en de eerste zonnestralen de verkoolde resten van de

scheepswerf onthulden, stond Pierre Montclair sprakeloos voor de ruïnes van zijn levenswerk. De rommelige en onduidelijke verzekering, waarvan hij altijd had aangenomen dat ze een vangnet zou bieden in tijden van nood, bleek totaal niet dekkend te zijn voor deze catastrofale schade. De financiële klap was daarom onherstelbaar. Ze waren failliet, wist hij. Hun bezittingen zouden worden geveild, hun landgoed zouden ze moeten verlaten en alle collega's en notabelen van het stadje, die altijd hun vrienden en bewonderaars waren geweest, zouden zich van hem en zijn familie afkeren. Zo was het leven daar.

Julie, haar moeder Claire en haar jongere broertje Antoine, zagen hun wereld ineenstorten. Ze zouden spoedig hun geliefde thuis moeten verlaten, met niet meer dan de kleren die ze droegen en de kostbare herinneringen in hun hart. De toekomst leek een duister mysterie, gehuld in onzekerheid en angst. Hoe zouden ze deze verschrikkelijke beproeving overleven? Waar zouden ze onderdak vinden? Wat zou hun lot zijn in een wereld die hun plotseling zo vijandig voorkwam?

De leden van de familie Montclair wisten niet welke wegen hun te wachten stonden, maar één ding was zeker: de veerkracht en de innerlijke kracht van hun ziel moesten hen begeleiden door deze duistere tijden. Alles en iedereen moest worden ingezet om de kans te krijgen een nieuw leven op te bouwen. Misschien, zo hoopten zij, zou er op een dag weer licht schijnen op hun

pad en zouden zij weer de vreugde en het geluk vinden die hun ooit zo vertrouwd waren.

De mooie, vrouwelijke, frêle Julie wist of vermoedde dat er waarschijnlijk maar één uitweg was en die lag in haar eigen schoonheid en aantrekkelijkheid. Daarmee zou ze de familie misschien kunnen en moeten redden. Ze zou zichzelf, lichaam en geest, duur moeten verkopen. Dat was de enige mogelijkheid.

In de schaduw van deze twee persoonlijke drama's kwamen de berichten over de slag bij Shiloh, een veldslag die het land in beroering had gebracht. De verhalen werden gefluisterd, van mond tot mond, tot ze uiteindelijk ook het bescheiden stadje Beaufort bereikten. Men vertelde over de duisternis die over de velden was neergedaald, hoe de ochtend van de zesde april 1862 was begonnen met het onheilspellende geluid van kanonschoten en het gekreun van de gewonden. Soldaten, vers uit de strijd, brachten berichten vol gruwelijke details. De slag was een wrede confrontatie geweest, waar mannen met zwaarden en musketten elkaar in het maanlicht hadden bestreden. Het bloed stroomde als rivieren door de velden van Tennessee en het stof van de slag was vermengd met de geur van dood en verderf. Degenen die terugkeerden, droegen de verschrikkingen van Shiloh met zich mee, als een duistere mantel die hen nooit meer zou verlaten. Die verhalen vonden hun weg naar de inwoners van Beaufort, die ze met zowel afschuw als fascinatie aanhoorden. Men sprak over generaal Grant, die ondanks zijn overwin-

ning gebukt ging onder de verliezen, en over de duizenden levens die waren opgeofferd op het altaar van de oorlog. Het was een veldslag die de koers van de geschiedenis veranderde en een diepe wond sloeg in de ziel van de natie.

Archibald, vol in de persoonlijke rouw, gaf zich ondertussen over aan herinneringen aan gelukkiger tijden van zijn land en met zijn geliefde Thelma. Terwijl hij door het grote huis dwaalde en fantaseerde dat hij haar daar ergens hoorde stommelen, sijpelden de verschrikkelijke verhalen van het slagveld en de teruggekeerde soldaten door in zijn bewustzijn. De dramatische gebeurtenissen van Shiloh vermengden zich met zijn eigen pijn en de tragedie van de natie werd een spiegel van zijn eigen verlies. Verschrikkelijke tijden doemden steeds dwingender op aan de horizon, letterlijk en figuurlijk, bedacht hij. Het leek wel of zijn wereld zich voorbereidde op een definitieve ondergang.

Een treurende man alleen en zijn onzekere toekomst

Enige weken later zat Archibald Thompson in de schemering van een eerste zomeravond in de statige woning die eens zo gevuld was geweest met leven en vreugde. De gordijnen oogden zwaar en stoffig en waren nauwelijks in staat de hitte buiten te houden. Waren ze niet stoffig geweest toen Thelma nog leefde? Hoe kon dat? Het grote huis, eens een trots baken van welvaart en gastvrijheid, leek nu te kreunen onder het gewicht van herinneringen en verloren dromen. Zoals wel vaker de laatste tijd bekeek hij zichzelf alsof hij een andere aanwezige was. Deze Archibald, een man van in de zestig, was opeens een schim van de fiere plantagehouder die hij nog maar kortgeleden was geweest. Zijn leven had een wending genomen die hij nooit had kunnen voorzien: zijn geliefde echtgenote en levensgezellin was hem ontvallen en haar dood had een gapende leegte achtergelaten, een wond die steeds maar weigerde te helen. Sinds haar dood was hij een dolende ziel, verloren in zijn eigen huis, gevangen in zijn herinneringen aan het verleden. De tijd leek stil te staan terwijl hij daar urenlang in zijn leunstoel zat, een glas whisky in zijn hand. De donkere vloeistof glom in het flakkerende kaarslicht en met elke slok zocht hij vergeefs naar troost en vergetelheid. De kamer

om hem heen was volgestouwd met herinneringen aan haar: portretten aan de muren, meubels die ze samen hadden uitgezocht, boeken die ze hadden gedeeld. Niets daarvan schonk hem nu nog vreugde. Het waren pijnlijke objecten geworden. Buiten in het land heerste daarbij grote onrust door de verschrikkelijke burgeroorlog. De gespannen sfeer was overal voelbaar, zelfs op de afgelegen katoenplantage, die nog ver van de slagvelden verwijderd was. Overal werd er gefluisterd over rebellie en vrijheid, over broederstrijd en verandering. Archibald deelde de opwinding niet, noch de strijdlust. Hij voelde zich losgesneden van deze wereld en werd steeds onverschilliger tegenover de storm die naderde. Voor hem was het leven al in duigen gevallen. De eenzaamheid omklemde zijn hart met een ijzeren greep, zijn dagen vloeiden samen in een mist van melancholie en dronkenschap en hij vroeg zich vaak af, met bittere zelfspot, waar hij nog voor leefde. De katoenvelden die zich voor zijn grote huis uitstrekten, eens zijn trots en vreugde, betekenden nu weinig meer dan een verplichting. De slaven die hij aanstuurde, voelden zijn afwezigheid en onzekerheid, wist hij, maar hij kon het niet meer opbrengen de plantage met die stevige maar rechtvaardige hand te besturen zoals hij dat vroeger deed. En er waren steeds weer die momenten, vaak laat in de nacht, als de stilte om hem heen bijna tastbaar was, dat hij Thelma's stem meende te horen. Haar zachte lach, het vrolijke gemopper, de relativerende woorden die ze altijd vond.

Deze flarden van hallucinatie brachten geen gevoel van vrede of steun, alleen een dieper verlangen naar wat nooit meer terug zou komen. Hij was gevangen in een eeuwige schemering, een wereld tussen verleden en heden. En zo zat hij, net als nu, avond na avond, nacht na nacht, in het grote, lege huis, drinkend op de verloren dromen en de ondraaglijke eenzaamheid die zijn leven was geworden.

Plotseling werd de serene stilte doorbroken door het geluid van hoefgetrappel en een aankomende koets. Een jonge slaaf, die hem sinds kort in de avond bediende en die hij nog niet bij naam kende, verscheen in de deuropening en kondigde de komst aan van Augustus Vanburen, een oude bekende en eigenaar van de nabijgelegen Magnolia Ridge-plantage. Vanburen was een imposante man met een gezicht dat door jaren hete zon en zware zorgen diep gegroefd was. Zijn plantage, gelegen aan de oever van de Broad River, stond bekend om de weelderige magnolia's die haar de naam hadden gegeven die ze had. Na een wat onhandige maar luidruchtige begroeting – ook Augustus had al flink wat op – leidde Archibald zijn gast naar de ruime veranda, waar de bediende schone glazen en een nieuwe fles whisky naartoe bracht. De zon begon langzaam te verdwijnen en de mannen nipten aan hun glazen bourbon, terwijl de zachte gouden gloed van de schemering hen omhulde. Na enige tijd van zwijgzaam drinken, overpeinzingen en koetjes en kalfjes, richtte Vanburen zich tot Archibald met een nieuwsbericht dat

de lokale gemoederen de laatste tijd bezig had gehouden: 'Heb je gehoord van de tragedie die de familie Montclair getroffen heeft? Hun scheepswerf in Port Royal is door een verwoestende brand volledig in de as gelegd. Het fortuin is in rook opgegaan en ze staan op de rand van een faillissement.'

Archibald schudde zijn hoofd. Nog meer ellende, nog meer rampspoed. Het hield niet op. Wat waren dit voor tijden?

'De Montclairs,' vervolgde Vanburen met een onduidelijke grijns, 'hebben nu alleen nog maar hun prachtige, jonge dochter Julie. Ze zeggen dat ze een schoonheid is, gelijk aan een zuidelijke roos in volle bloei. Ze heeft een prachtig gezicht en een fraai slank lichaam, heb ik begrepen. Ik veronderstel dat de familie met hun huidige toestand niet afkerig zou staan tegenover een voordelig huwelijk voor haar. Een verbintenis met een welvarende weduwnaar zoals jij zou zeer welkom zijn, denk ik zo. Denk je niet?' Weer grijnsde hij en hij knipoogde er zelfs bij.

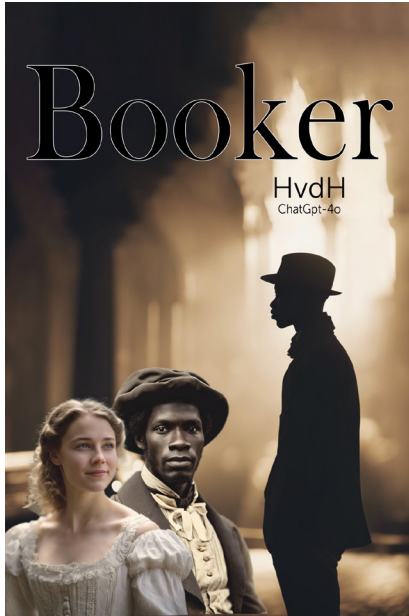
Archibald voelde een onduidelijke lichte tinteling door zich heen gaan. Wat was dat? Lust? Nee, toch niet. Het was verwarring. De gedachte aan een nieuwe metgezel, jong en vol leven, zou een troost zijn in het dagelijks leven, maar ook een verstoring van zijn rouw. Kwam deze mogelijkheid te vroeg? Maar kon hij het zich veroorloven te wachten? Als het meisje werkelijk zo aantrekkelijk en levendig was als ze werd beschreven, waren er vast nog wel meer kapers op de kust. Hij nam een diepe slok van

zijn bourbon en staarde naar de dieprode gloed van de ondergaande zon, zijn geest zwervend tussen pijnlijke herinneringen en gedachten aan nieuwe mogelijkheden. Vooralsnog deed hij er na een korte knik toch maar het zwijgen toe.

‘Ik ben jaloers op je, man,’ sprak Vanburen even later met dubbele tong. ‘Ik wou dat mijn Martha het loodje had gelegd. Dan kon ik dat meisje pakken. Ik zou wel weten wat ik met haar zou willen doen.’

Archibald bekeek hem en zweeg. Augustus was altijd een grove, botte kerel geweest, met wie hij nooit echt goed had kunnen opschieten. De man had een liefdeloos huwelijk en was niet goed voor zijn slaven. Geen wonder dat zijn leven ongelukkig was en zijn plantage heel wat minder winstgevend dan de andere in de buurt. Een onbeschaafde rotzak was hij en niets anders. Maar die Julie Montclair was natuurlijk helemaal geen slecht idee. Met haar zou hij misschien nog een geheel nieuw leven kunnen beginnen. Hoe jong zou ze zijn? Niet te jong, hoopte hij. En niet te mooi ook. Het verschil moest niet té groot zijn.

Verder lezen?

Benieuwd naar het hele verhaal en wil je verder lezen?

KLIK DAN OP DE ONDERSTAANDE LINK

<https://uitgeverijvogelvrij.nl/boek/?id=booker>

Over Uitgeverij Vogelvrij

Uitgeverij Vogelvrij publiceert boekjes, zowel in fysieke vorm als digitaal, met de lengte en de amusementswaarde van speelfilms, die beogen net zo toegankelijk te zijn als audiovisuele producties. De boekjes hebben vaak minder tekst dan een standaardroman en kunnen voorzien zijn van plaatjes, foto's, tekeningen of audio- of videofragmenten, die zelfs in het geval van een papieren boek met QR-codes op een smartphone of een tablet direct beluisterd en bekeken kunnen worden. Lezen en kijken of lezen en luisteren.

Uitgeverij Vogelvrij wil inspelen op een nieuwe wereld en kiest ervoor meer een contentfabriekje in het algemeen dan alleen een uitgever van boeken te zijn. Het gaat om het opbouwen van een fonds van verhalen en formats, uitgegeven als boekjes en daardoor auteursrechtelijk beschermd, die vaak in basis geschikt zijn voor een audiovisuele productie, ten behoeve van media die de behoefte hebben aan een constante stroom van content.

Informatie over de uitgeverij en/of deze titels is ook te vinden op de website www.uitgeverijvogelvrij.nl of kan per mail worden opgevraagd: info@uitgeverijvogelvrij.nl.

Let op: digitale edities zijn veel milieuvriendelijker en veel goedkoper dan papieren versies.

Op onze website kost elk e-boek maar 4 euro. En voor 25 euro heb je er zelfs 12. Het voordeel van e-boeken is dat je ze kunt lezen op een e-reader, maar ook op een smartphone, een laptop of een tablet. Nog afgezien van de enorme aanslag die papieren boeken doen op het milieu heeft digitaal lezen naast de gunstige prijs nog veel meer voordelen: je kunt lezen in het donker, je hoeft geen zware boeken mee te slepen, je kunt gemakkelijk passages of namen opzoeken en je kunt de letters groter of kleiner maken.

